Atgimimas

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

Paminėta Sausio 13-oji

Jau sausio 12d. sostinėje ir kituose Lietuvos miestuose vyko minėjimai- degė laužai ir žvakelės, skambėjo patriotiniai eilėraščiai ir dainos apie tautos karžygius. Per Lietuvą nuvilnijo malda- bažnyčiose šv.Mišios ir susikaupimo valandos... Žuvusius 1991m. sausio dienomis prie TV bokšto ir Medininkų muitinės poste, visus Lietuvos laisvės kovotojus, tautos didvyrius prisiminti ir pagerbti Vilniuje, Nepriklausomybės aikštėje, susirinko daugiatūkstantinė minia. Apie sovietinės Rusijos agresiją prieš Lietuvą ir Tėvynės laisvės kelią žodį tarė prof.Vytautas Landsbergis ir kiti nuosekliai į pergalę vedę sąjūdininkai, tarp jų ir Seimo nariai A.Vaišnoras, A.Endriukaitis, I.Uždavinys. Žuvusiųjų artimieji nuo šv.Marijos Mergelės statulėlės atnešė ugnies ir uždegė laužus.

Lyg iš praeities laisvės gynėjų dainą atneša tremtinių ir politkalinių choras. Aikštėje- tūkstančiai vilniečių. ir tą tragišką naktį stovėję prie TV bokšto ir Parlamento rūmų. Ir prie laužų skamba dainos, giesmės. Iš Parlamento rūmų pasirodo "piramidės" vadai- Prezidentas, Seimo Pirmininkas, Premjeras. Jie uždega žvakutes prie šv.Marijos statulėlės, prie paminklo A.Sakalauskui. Tačiau juos pamatę žmonės pradeda skirstytis...

Kaune renginiai vyko sausio 13d. Prie atstatyto paminklo žuvusiems dėl Tėvynės kun.A.Keina aukojo šv.Mišias, kuriose dalyvavo didelis būrys kauniečių su žvakutėmis rankose.

VDU salėje surengtas iškilmingas minėjimas. Kalbėjo Seimo narys A.Patackas, aktorius P.Venslovas skaitė poeto R.Keturakio eilėraščius, griežė Kauno styginių kvartetas. Ypač nekantriai sausakimša salė laukė prof. Vytauto Landsbergio pranešimo.

Visuose Sausio 13-osios renginiuose pasmerkti Rusijos karo veiksmai Čečėnijoje.

Algirdas MARCINKEVIČIUS

Vado sūnus miršta nuo žaizdų sausio 13-ąją!

Visuomenės informavimo priemonės pranešė, kad mums atmintiną sausio 13d. nuo sunkių sužeidimų, patirtų kautynėse, mirė Čečėnijos prezidento Džocharo Dudajevo vyresnysis sūnus Avluras.

Jis palaidotas Grozne. Ši Rusijos agresijos auka simboliška ne tik kovojančiai čečėnų tautai, bet ir lietuviams. Lietuva pirmoji patyrė irstančios imperijos smurto ir demagogijos protrūkius. "Vakarų vyriausybės neparėmė Boriso Jelcino, kaip Rusijos demokratinio vadovo bei reformininko, nes tam būtų reikėję jį laiku tvirtai perspėti ir sulaikyti nuo smurto veiksmų prieš Čečėniją",- pareiškė prof.V.Landsbergis. Šiose eilutėse, be diplomatiško priekaišto Vakarams, slypi ir labai skaudus visai Lietuvai nusivylimas Rusijos prezidentu. Prieš ketverius metus ryžtingi B.Jelcino veiksmai buvo tam tikra nepriklausomos Lietuvos politikos garantija. Šiandien Maskva trankosi kruvinu militariniu kumščiu ir svaidosi šmeižtais, neapykanta, grasinimais ne tik Čečėnijai, bet ir Baltijos šalims.

Į Čečėnijos tragediją negalima ramiai žvelgti ir nieko neveikti. Kartais atrodo, kad ir Vakarų diplomatiško skriaudų ir netiesos nematymo marška jau praplyšo, bet to nepakanka. Lietuvos Parlamento pastangų taip pat nepakanka, nes "po tokių žmogaus teisės pažeidimų ir nusikaltimų žmoniškumui Čečėnijos buvimas Rusijos sudėtyje bet kokia forma tampa neįmanomas, nes už žmogaus teisių pažeidimus niekas neatsakys, teisės bus pažeidinėjamos ir toliau, ciniškai meluojant bei klaidinant pasaulio visuomenę, kaip tai daroma šiuo metu, ir bus keršijama už nepaklusnumą",- taip rašo nepailstantis Lietuvos Respublikos Seimo žadintojas, nuoseklus kovotojas dėl žmogaus teisių ir tautų apsisprendimo teisės įgyvendinimo, Seimo narys A.Endriukaitis. Savo laišką jis adresavo Norvegijos Karalystės Stortingui, Karalystės Ministrei Pirmininkei Gro Harlem Brundtland.

Iš visos Lietuvos plaukia lapai su parašais, reikalaujančiais nutraukti Rusijos karinę agresiją ir raginančiais pripažinti Čečėnijos Respubliką de jure.

Edmundas SIMANAITIS

Sveikiname Lietuvos karius savanorius!

Prieš ketvertą metų sausio 17 dieną Lietuvos Respublikos Parlamentas įstatymu įteisino Savanorišką ją Krašto apsaugos tarnybą. Iš tikrųjų savanoriai pradėjo burtis dar 1990 metų pabaigoje- iš Sąjūdžio žaliaraiščių, iš žilų partizanų, politinių kalinių, tremtinių, iš jaunesnės kartos tautiečių ir visai jaunų pasiryžėlių, tik iš tėvų ir senelių pasakojimų težinojusių apie laisvos Tėvynės gyvenimą, kovas ir ekonomikos laimėjimus.

"Sausio dienomis daugelis Lietuvos žmonių negalėjo ramiai sėdėti namuose. Kas peilį, kas pagalį, kas metalo strypą pasiėmė, kas medžioklinį šautuvą, kas tėvų ar senelių partizanų ginklą- tai buvo krašto apsaugos atsiradimo pradžia. Sausio 17 laikoma kaip tarnybos gimimo liudijimo išdavimo diena, o pati tarnyba gimė anksčiau",-kalbėjo SKAT vadas plk. ltn. Arvydas Pocius iškilmingame ketvirtųjų tarnybos metinių minėjime.

Savanoriai pirmieji atvirai ir drąsiai pareiškė perimantys pokario partizanų kovos tradicijas, ir tai įrodė lemtingojo Sausio dienomis. Jie šiandien sudaro tvirčiausią krašto teritorinės gynybos atramą ir pagrindą.

Linkime jums būti ištvermingiems ir nuosekliai nepaliaujamai rengtis atremti pasikėsintojų į Tėvynės Nepriklausomybę provokacijas ir išpuolius. Jūsų pavyzdžiu paseks tauta.

■ Seimo vestibiulyje surengta dokumentinės (reportažinės) fotografijos paroda, skirta 1991-ųjų Sausio įvykiams paminėti. Čia eksponuojamos R.Jurgučio, V.Gulevičiaus, M.Kulbio, G.Svitojaus, A.Sabaliausko, A.Juozapaičio, G.Šlėvio, V.Usinavičiaus nuotraukos. Jie buvo tų dienų lemtingų tragiškų įvykių dalyviai ir liudytojai.

■ Vidaus reikalų ministras R.Vaitekūnas LPKTS prezidentui Seimo nariui B.Gajauskui ir LPKS prezidentui Seimo nariui A.Stasiškiui pranešė, kad atsisakyta kelti baudžiamąją bylą politiniams kaliniams ir tremtiniams, "1994m. gruodžio 7d. sutrukdžiusiems Lietuvos archyvų generalinės direkcijos ypatingos reikšmės archyvinių dokumentų tvarkymo darbo grupės archyvistams aprašyti buvusio KGB archyvus". Ministras atkreipia Seimo narių dėmesį į tai, kad tokie incidentai trukdo aprašinėti ir tvarkyti dokumentus, bet neužsimena apie priežastis, sukėlusias jau antri metai vykstančią protesto akciją. Neišsaugojus dokumentų, nebus ką ir tvarkyti.

■ Sausio 12d. Ostankino televizija paskelbė, kad Rusijos kontržvalgyba Čečėnijoje sučiupo "Lietuvos šnipą" Vladimirą Sosnovską. Šis asmuo Lietuvos spectarnyboms seniai žinomas. Jis dangstėsi dar šešiomis pavardėmis, yra Rusijos Federacijos pilietis, Lietuvoje veikė kaip KGB ir GRU agentas. Šia negudria provokacija buvo siekiama parodyti, kokia "agresyvi" Lietuvos užsienio politika Rusijos atžvilgiu- mat kišamasi į "Rusijos vidaus reikalus". Ši provokacija buvo demaskuota Vyriausybės rūmuose surengtoje Krašto apsaugos ministro L.Linkevičiaus ir VSD generalinio direktoriaus J.Jurgelio spaudos konferencijoje.

■ Sausio 12d. Seimas pradėjo svarstyti RTV generalinio direktoriaus L.Tapino atsistatydinimo klausimą. RTV valdybos pirmininkas G.Ilgūnas pasiūlė priimti atsistatydinimą ir laikinai paskirti į tas pareigas dabartinį RTV ekonomikos ir ūkio direktorių J.Neverauską. Nutarimas nepriimtas, nes bemaž 40 Seimo narių užsirašė norį pateikti L.Tapinui klausimų, o svarstymui numatytas laikas baigėsi.

(nukelta į 2 psl.)

Trumpai apie įvykius

(atkelta iš 1 psl.)

■ Sausio 12d. Premjeras žurnalistams spaudos konferencijoje paskelbė, kad Rusijos Federacijos koncernas "LUKoil" reikalauja 51 procento Būtingės terminalo statybos kompanijos akcijų. Reikalavimas nebuvęs patenkintas, ir koncernas atsisakė tęsti derybas dėl dalyvavimo terminalo statyboje. A.Šleževičius informavo apie baigiamą rengti Vyriausybės sprendimą pritraukti šiai labai užsitęsusiai naftos terminalo statybai lietuvišką kapitalą.

Energetikos ministerijoje įvykusiame steigiamajame Būtingės naftos terminalo statybos akcinės bendrovės narių susirinkime, pirmininkaujant A.Stasiukynui, nutarta, kad Mažeikių "Naftos" įmonei atiteks 87 procentai akcijų.

■ Rusų bendruomenės pirmininkas P.Frolov mano, kad Lietuvos tautinių mažumų partijos suvažiavime bus pritarta pasiūlymui vienytis su socialdemokratais ir krikščionimis demokratais rinkimuose į savivaldybes, nors Visagino rusai apsisprendę eiti kartu su LDDP, idėjiniu požiūriu jiems artimesne organizacija, negu kitos.

■ Jo Šventenybę Joną Paulių II apaštališkoje kelionėje į Filipinus ir kitas to regiono šalis lydi J.E. arkivyskupas A.Bačkis ir du lietuviai teologijos studentai.

Popiežius visur entuziastingai sutinkamas.

■ Prof.V.Landsbergis sausio 16d. įvykusioje spaudos konferencijoje priekaištavo valstybės vadovams, kad jie nesirūpina šalies saugumu, gaišdami laiką su buvusiu jedinstveninkų lyderiu Rusijos piliečiu V.Ivanovu, aršiu Lietuvos valstybingumo neigėju.

Tėvynės sąjungos pirmininkas teigė, kad dėl Rusijos provokacijų Lietuvos atžvilgiu nereikia teisintis, o griežtai jas atmesti ir apkaltinti užsienio tarnybas, tas provokacijas fabrikuojančias.

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Nepašarvotiems...

Savanoriškoji krašto apsaugos tarnyba SKAT mokymo centre Viršuliškėse surengė ketvirtųjų tarnybos metinių proga parodą, kurioje eksponuojami memorialinio meno dirbtuvių darbuotojų-skulptorių Jono Jagėlos, Kęstučio Norkūno ir dizainerio Romualdo Navicko projektai ir modeliai. Jie skirti Lietuvos laisvės kovotojų atminimo įamžinimui. Sausio 15d. į architektės Audronės Kaušinienės parengtos ekspozicijos aptarimą susirinko visuomenės atstovai.

Skulptūrų autoriai: K.Norkūnas, J.Jagėla, R.Navickas

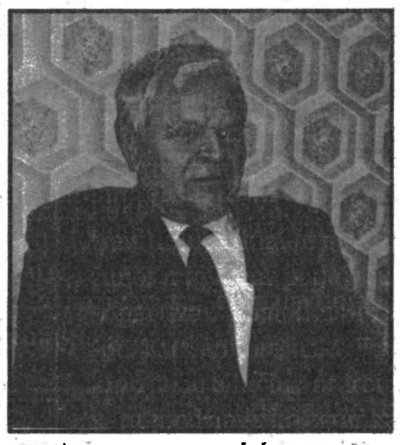

Seimo narys J.Listavičius

Lietuvos gyventojų genocido aukų instituto direktorius B.Mikšys, pradėdamas renginį, paminėjo, kad "lietuvių tautos mąstysena leidžia suvokti kryžiaus simbolį šimtu prasmių, tarp jų ir pasipriešinimo".

Kino režisierius R.Vabalas, "Tauro" apygardos Vytauto rinktinės štabo viršininko, žuvusio 1947m., sūnus, pasakė, kad nepakankamai domimasi laisvės kovų įamžinimu. Kur nors netoli Arkikatedros turėtų būti pastatytas paminklas "Žuvusiems nuo 1940 iki 1990 metų", nes jis manąs, kad "akcentuoti atsitiktinai po tanko vikšrais patekusią mergaitę, kad ir koks skaudus būtų šis faktas, paliekant šešėlyje tai, kad lietuvių tauta yra tokia pat karžygiška, kaip nūdienos Čečėnija", yra neteisybė. Pasaulis "dar nežino, kad dešimt metų Lietuvoje vyko karas, kad buvo pogrindinė Vyriausybė". R.Vabalo nuomone, pateiktieji skulptūrų modeliai galėtų ženklinti atmintinas vietas.

R.Vabalas atsiima tėvui skirtą apdovanojimą. 1994 11 05

Seimo narys J.Listavičius teigė, kad reikėtų akcentuoti ne tik kančią, bet ir prisikėlimą. Neseniai Lietuvoje viešėjęs Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos prezidentas Miguelis Angelas Martinezas "įžvelgė istorinį ryšį tarp Sausio 13-osios įvykių ir okupacijos 50-mečio, o mūsų Ekscelencija tik 1991 metus" prisiminė.

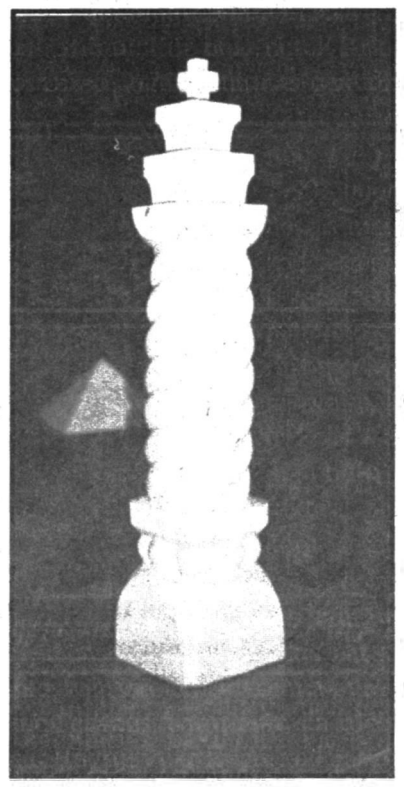

K.Norkūno skulptūros "Nepašarvotiems" maketas

Žurnalistas E.Simanaitis, pritardamas žymeklių statymui, primine partizanų sąskrydžio nutarimą dėl skulptūrinio ansamblio sostinėje. Jame turėtų atsispindėti visų epochų kovos už Lietuvos valstybės savarankiškumą ir nepriklausomybę.

UAB "Grota" direktoriaus A.Misiūno nuomone, "statyti kryžius ant kiekvieno kampo nėra normalu", o lėšas paminklų statybai reikia rinkti.

Lietuvos Sąjūdžio tarybos pirmininkas R.Batūra pabrėžė, kad "labai svarbu lokalizuoti partizanų kovų kautynių vietas ir jas paženklinti".

Kiti kalbėtojai pasidžiaugė, kad pagaliau imtasi iniciatyvos įamžinti laisvės kovų atminimą pasitelkiant skulptorius ir architektus profesionalus.

Paulius DEMIKIS

Horoskopas Lietuvos kariuomenei

Atsitiktinai pateko į rankas šventinis KA ministerijos savaitraščio "Krašto apsauga" numeris (1994 12 31, Nr.2).

Perverčiau šešiolikos puslapių leidinį, paskui atidžiai perskaičiau, dar pasklaidžiau- ar nebūsiu ko praleidęs. Ne, ko nėra, to nėra. Štai per du puslapius- "1994 metų KRAŠTO APSAUGOS svarbiausieji įvykiai". O ieškojau natūralios praėjusių metų įvykių jungties su Lietuvos kariuomenės ištakom, bent jau su šio šimtmečio istorija. Vasario 16-oji- puiki proga susieti tradicijų ryšiais 1918-ųjų metų savanorius su nūdienos Lietuvos kariais. Ši data savo istorine, ideologine ir pilietine prasme- viena iškiliausių švenčių. Tarpukario Lietuvos kariuomenėje ir partizanų būriuose tai visada buvo labai svarbus įvykis. Beje, užsimenama apie Rygoje vykusias Latvijos 75-ųjų metinių išsilaisvinimo iš bermontininkų iškilmes. Gedulo ir vilties diena nepaliko jokio pėdsako, tarytum, generolo Antano Gustaičio raudonieji nesušaudė Maskvos Butyrkų kalėjime, o generolo Jono Juodišiaus kapavietė nebūtų paženklinta Komijos Abezės lageryje numeriu D-40... Raudonieji sunaikino visą Lietuvos kariuomenės žiedą- aukštuosius karininkus, žemesnių rangų vadus, puskarininkius ir eilinius... Jų atminties pagerbimas visada turėtų būti svarbus įvykis. Ar nesieja dabartinės kariuomenės 1941 metų sukilėlių žygiai ir ypač pokario partizanų kovos? Jie buvo Lietuvos kariuomenės tradicijų tęsėjai. Ir ne jie kalti, kad jų kovos ir aukos iki šios dienos deramai neįvertintos. Rugpjūčio 6d. Ariogaloje vyko visos šalies Nepriklausomybės gynėjų šventė, kurioje dalyvavo nūdienos kariai ir aviatoriai. O lapkričio 5-ąją Kaune įvyko visos Lietuvos karių savanorių- pokario partizanų sąskrydis. Buvo minimas partizaninio karo pradžios 50-metis. Ar tai ne įvykis atsikūrusios kariuomenės gyvenime? Dedant žinutę apie liepos 2-3 dienomis Panevėžyje vykusias Lietuvos savanorių sporto žaidynes, kaip vieną svarbiausių įvykių, niekaip nebuvo galima nutylėti ir anų. Matyt, KAM požiūris į krašto ir kariuomenės istoriją smarkiai skiriasi nuo mūsiškio, suformuoto kruvinų kovų, lagerių ir tremties metais. Iš minėtosios įvykių apžvalgos lyg ir atrodytų, kad kariuomenės istorija prasidėjo... 1991 metais. Tiesa, viena žinutė apie Vietinės rinktinės 50-metį vis dėlto buvo. Vadinas, ištarus A, neišdrįsta pasakyti ir B, ir C, ir...

O devynių puslapių (!) apklausa su horoskopais (?) baigiasi "užkeikimu"- be redakcijos sutikimo nevalia apžvelgti ar komentuoti. Matyt, siekiama išvengti informacijos nutekėjimo. Sunku nuspėti, kokias dar nesėkmes patirtų mūsų valdžios nemylima ir neginkluojama kariuomenė, jei užsienio žvalgybos sužinotų, kad Ožiaragio ženkle gimęs pulkininkas NN nugali visas kliūtis, ar Mergelės pamylėtas kapitonas XX laido tikslias ir šmaikščias pastabas. Todėl apie karines paslaptis- ša!...

Skiriasi anų metų kariuomenė nuo dabartinės ne tik dvasia, ne tik karininkų pilietine sąmone, ne tik aukštosios valdžios požiūriu į krašto gynybą, bet ir laikraščiais.

Andrius BOSELIS

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Strateginiai objektai neprivatizuotini

(Tai visų partijų, išskyrus LDDP, nuomonė)

Seime atstovaujamų politinių jėgų- Centro Sąjungos, Demokratų partijos, Krikščionių demokratų partijos, Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, Socialdemokratų partijos, Tautininkų sąjungos bei Tėvynės Sąjungos- atstovai pasirašė viešą laišką Vyriausybei. Čia rašoma, kad kuriant rinkos ekonomiką, "valstybės kapitalo privatizavimas yra objektyviai būtinas", jog nesiekiama "sustabdyti bendro privatizavimo proceso", bet rūpinamasi, kad "šaliai gyvybiškai svarbios gamybinės infrastruktūros šakos nepereitų atskirų asmenų, jų grupių ar kitų valstybinių ūkio subjektų kontrolei", ir todėl manoma, kad negali būti privatizuoti šie objektai: Biržų valstybinė naftos transporto įmonė "Naftotiekis", VĮ "Lietuvos dujos", Lietuvos valstybinė energetikos sistema, įskaitant ir Ignalinos AE, VĮ "Lietuvos geležinkeliai", miestų vandentiekio ir šilumos tinklų įmonės, aerodromai, tarp jų ir Zoknių. Centristų vadovas R.Ozolas savo ranka prirašė: "Sąraše turi būti uostas".

Pasirašiusieji yra tos nuomonės, kad "naftos perdirbimo ir jos produktų importo bei eksporto objektai prireikus gali būti privatizuojami tik pagal atskirą įstatymą", be to, neturi būti vilkinamas "tikras komercinis kitų valstybinių įmonių įstatyminis privatizavimas. Jeigu monopoliniai strateginiai objektai bus išvalstybinti, tai kita Vyriausybė ar kitas Seimas gali būti priversti šiuos reikalus spręsti iš naujo".

Šis dokumentas rodo, kad gyvybiškai svarbiais Lietuvai klausimais politinės jėgos geba tartis veikti išvien prieš LDDP, kuri jau neslepia savo ketinimų "prichvatizuoti" visą šalį. Įsidėmėtina ir tai, kad lenkų frakcija tokiais atvejais dažniausiai tyli, tartum jos nariai atstovautų ne Lietuvos, o užsienio valstybės piliečiams.

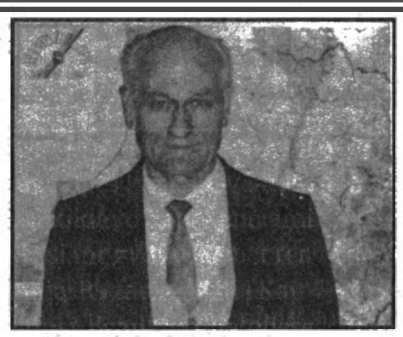

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Korumpuoto Seimo šedevras

Valdančiajai partijai užsimojus susiprivatizuoti strateginius, gyvybiškai svarbius visai šaliai objektus (uostus, naftotiekius, dujotiekius ir pan.) ir turint visai realią galimybę tai įgyvendinti kaip "prichvatizacijos" tęsinį, galima manyti, kad bus imamasi aktyvesnių žygių Seime. Praėjusių metų gruodžio viduryje vykusioje spaudos konferencijoje konservatorių frakcijos seniūnas A.Kubilius kalbėjo apie vieną tokių žygių, apie dar vieną "korumpuoto Seimo šedevrą- tai gyventojų turto pajamų deklaravimo įsatymą. Tai pavyzdys, kokių virtuozinių aukštumų pasiekė Seimo dauguma, stengdamasi nuslėpti savo, Vyriausybės ir Prezidento sukauptas gėrybes, įsteigtus alaus bravorus, prekybą naftos bendrovėse ir panašiai... Deklaruoti reikės tik per paskutinius metus įsigytą turtą. Nereikės deklaruoti per blokadą pastatytų namų ar 1993 metais kurio nors ministro įsigyto alaus bravoro.Vyriausybė nustatys deklaracijos formą. Manau, kad tereikės nurodyti tik įsigytų akcijų skaičių, nenurodant, iš ko jos įsigytos. Visi duomenys bus valstybinė paslaptis. Tik nuo pareigūno geros valios priklausys, ar jie bus skelbiami, ar ne. Už valstybinės paslapties išdavimą žurnalistai atsisės į kalėjimą...Esu susipažinęs su šios srities Vakarų praktika ir metodais. Galiu drąsiai pasakyti, kad tai, ką daro Seimas su šituo įstatymu, yra pasityčiojimas".

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

Skaudūs kompensacijų paradoksai

Respublikos Vyriausybė praėjusių metų gruodžio 23d. priėmė nutarimą Nr.1322 "Dėl kompensacijų asmenims, sužalotiems atliekant būtinąją karinę tarnybą sovietinėje armijoje, ir šioje armijoje žuvusiųjų šeimoms išmokėjimo tvarkos". Nutarimas įsigalioja nuo sausio 1d. Žuvusiųjų šeimoms bus išmokėta 120 minimalių mėnesinių algų (MMA) dydžio kompensacija. Asmenims, kurie dėl sužalojimų tapo I grupės invalidais, bus išmokama 60 MMA dydžio suma, II grupės invalidams- 48 MMA, III grupės- 36 MMA, o tik sužalotiems, bet nepripažintiems invalidais- po 24 MMA. Asmenų, kuriems išmokėtina kompensacija, sąrašų sudarymu pavesta rūpintis Lietuvos kareivių motinų sąjungai.

Nesigilinant į esmę gali pasirodyti, kad šis Vyriausybės aktas yra neabejotinai kilnus ir didžiai humaniškas. Iš dalies taip. Turbūt niekas nesiryžtų abejoti dėl jaunuolių motinų skausmo ir jų ryžto teisumo nors iš dalies, kad ir simboliškai atlyginti baisias, niekuo nepateisinamas netektis ir kančias. Tačiau ar gali Tėvynė pamiršti tuos savo sūnus ir dukras, kurie pražuvo ginkluoto pasipriešinimo kovose, buvo nužudyti kalėjimuose, mirė lageriuose ir tremties sibiruose? Ar tie 40 tūkstančių partizanų, kovojusių dėl Tėvynės laisvės, nebuvo Lietuvos kariai savanoriai? Taip, jų motinas jau priglaudė kapų smėlis, o dažniausiai jų kaulai dūlėja bekraščiuose ir net neįvardytuose gulagų kapinynuose. Jos jau niekad nesurengs jokio piketo prie Seimo vartų ir Vyriausybei nepateiks jokio reikalavimo išmokėti rublį ar litą už savo sūnaus- tikrojo Lietuvos kario- galvą. Gyvųjų motinų gal ir suskaičiuotume dar kelis šimtus, bet jų akys seniai seniai išverktos, metų, vargo ir kančių našta lenkia prie žemės, jos jau tik laukti begali, kada Viešpats pasišauks pas save. Jos taip pat nesusirinks į mitingą Nepriklausomybės aikštėje. Jos tik melsis, kol suvytę pirštai dar galės sučiupinėti rožančių... Vyriausybei ramu. Galvos niekas nekvaršina ir atrodo, kad ir jokios problemos nebėra.

Tačiau žuvusiųjų vaikai išliko, tik gal jie drovisi reikalauti? Bet visų svarbiausioji esmė visai kita. Nejaugi nė vieno iš 104 Sąjūdžio iškeltų pirmojo Nepriklausomos Lietuvos Parlamento deputato širdyje nesuskambo amžinai gyvas žuvusiųjų balsas, reikalaute reikalaujantis viešai, garsiai, konstituciškai patvirtinti, kad visų formų rezistencija ir ypač ginkluoto pasipriešinimo laikotarpis buvo teisėta, konstitucinė, morali, pilietiška Tautos savigyna? Buvo bent keletas labai palankių momentų tai padaryti. Toks Konstitucinis aktas visus kitus principinius sprendimus būtų pakreipęs į tinkamas vėžes. Ir nereikėtų šiandien Prezidentui, Premjerui, Vyriausybei, valdančiajai partijai abejoti ir svarstyti, kas gynė Lietuvos nepriklausomybę, o kas ją išdavė ir naikino. Kompensacijų išmokėjimas žuvusiųjų Lietuvos (ne sovietinės okupacinės ar hitlerinės armijos!) karių šeimoms ir kovose sužalotiems kareiviams būtų tik vienas iš daugelio natūraliai būtinų valdžios veiksmų. Šiandien niekas nepasikeitė- jautresnės pilietinės klausos politikai girdi tą balsą ir gerai suvokia, kad kam nors kada nors reikės jį išgirdus imtis veikti.

O laikas srūva nesulaikomai, tolydžio vis labiau slėgdamas gyvųjų sąžinę.

Kariuomenės vadas apie krašto gynybą

Minėdami savo tarnybos įsteigimo 4-ąsias metines, Lietuvos savanoriai surengė visuomenės susitikimą su kariuomenės vadu generolu Jonu Andriškevičiumi, Krašto apsaugos ministerijos sekretoriumi plk. Jonu Geču, generalinio štabo viršininku plk. Valdu Tutkumi, kariuomenės vado pavaduotoju plk.Arvydu Lekavičiumi.

Plk.ltn. Arvydas Pocius, SKAT vadas

Į klausimą apie kariuomenės skaičių generolas J.Andriškevičius atsakė, kad iš 60 tūkstančių jaunų vyrų, turinčių tarnauti tikrojoje karinėje tarnyboje, dėl finansinių apribojimų pašaukiamas tik penktadalis. Per praėjusius metus buvo parengti penki tūkstančiai rezervistų. "Pasaulinė praktika rodo, kad jei valstybė nesigina, tai nebūna ir kariuomenės, kuri galėtų ginti valstybę. Nūdienos situacija rodo, kad kariuomenės paskirtis turėtų būti valstybės parengimas gynybai". Generolas užsiminė apie įstatyminę bazę, kurios dar nėra, tačiau kuri leistų šaukti tarnybon ne tik dvylikai, bet trims, dviem ar net vienam mėnesiui. Tada krašto gynybai būtų galima parengti kur kas daugiau žmonių. Bet labai pasigendama "bendros politinės nuostatos", nes Seimas dar nepriėmė Valstybės gynybos koncepcijos- pirmojo ir svarbiausiojo dokumento, kuriuo turėtų remtis visi kiti krašto apsaugos reikalus norminantys įstatymai.

KAM sekretorius J.Gečas prisiminė, ką 1991m. rašė laikraštis "Tarybų Lietuva": "Mes buvome kaltinami tuo pačiu, kaip dabar čečėnai- banditinės formuotės! Nuginkluoti jas! Netvarka!" Jis matąs "Respublikos", "Lietuvos ryto" ir kitų laikraščių tendencingą poziciją kariuomenės atžvilgiu. Atsikūrusioje valstybėje nėra sričių, kur viskas klostytųsi gerai. Ir kariuomenėje daug bėdų, "tačiau negalima apie jas tendencingai rašyti ir dėl jų piktdžiugauti... Stengiamasi suniekinti kariuomenę, jos vadus, apskritai valstybės institucijas, kad žmonėms susidarytų įspūdis- kas iš tos nepriklausomybės ir iš tos laisvės, jei visur netvarka, korupcija ir nusikalstamumas. Pamažu diegiama mintis, kad Lietuva maža, bejėgė, šalia didžiosios Rusijos arba Sovietų Sąjungos sudėtyje buvo geriau, buvo tvarka... Rieda volas, maigantis nepriklausomybės idėją". Plk.J.Gečas sakė, jog prieškarinėje Lietuvoje "buvo džiaugiamasi, kad nepriklausoma valstybė turi savo kariuomenę, buvo teigiamas požiūris į ją".

Replika

Laisvojo pasaulio absurdas

Imperijos sienų vientisumas- imperijos vidaus reikalas, tik negalima pažeisti žmogaus teisių. Mažą tautą "sutvarkyti"- greitas darbas- "blickrieg". Niekas nė necyptelės.

Kalėdų prakartėlės, seneliai ir snieguolės, Naujųjų metų taikios laimės ir laisvės parako petardų pokšėjimai...

O tautos teisė gyventi ir būti laisva, Dievo duota apsisprendimo teisė? Tačiau mažos tautos, daugkart skerstos, besikaunančios už Laisvę, žaibo kare sunaikinti nepavyko.

Su laisvojo pasaulio "Hosanna Aukštybėse" ten, toli, Kaukazo aukštybėse, išgirdome ir čečėnų giesmę "Alachas didis!"

"Nepažeiskite žmogaus teisių",- visi suskato šaukti imperijai, tik čia pat dar priduria: "Žudyti tautą- jos vidaus reikalas, bet šiukštu nepažeiskite žmogaus teisių!"

Kur girdėtas toks absurdas?

Marijampolė **Irena SMETONIENĖ**

UŽSIENIEČIAI APIE MUS

KOVOKIME DRAUGE

UŽSIENIEČIAI APIE MUS

Du mano broliai- Antanas ir Baltras- žuvo Sibire. Trys broliai- Antanas, Andrius ir Simanas- dalyvavo kovose už Lietuvos nepriklausomybę 1918-1921 metais. Dabar jie palaidoti Pakuonio parapijos kapinėse, Prienų raj. Du artimi giminaičiai partizanai- Juozas ir Klemensas Ulec-kai- kovodami žuvo. Jie, mano broliai ir giminaičiai, kovojo už tėvynės Lietuvos laisvę ne dėl asmeninės naudos, rizikuodami gyvybe ir neturėdami vilties laimėti. Visų brolių ir giminaičių vardu aš protestuoju prieš Politinių kalinių ir tremtinių sąjungą (p.Gajausko pareiškimą lankantis Amerikoje) ir prieš Lietuvos Krikščionių demokratų partijos pareiškimą (p.A.Šimėnas, Apžvalga, Nr.16(168)). Čia rašoma: "...Gauname siūlymų iš mums artimesnių partijų, siūlymų daryti bendrus rinkiminius sąrašus ir rinkimuose dalyvauti su vieninga susijungusių partijų programa. Jei su tokiu siūlymu sutiktume, faktiškai reikštų, kad prisipažintume, jog krikščionys demokratai kaip savarankiška politinė jėga Lietuvoje nereikalinga..." Kad šios partijos atsisako sudaryti bendrus rinkimų sąrašus ir dalyvauti juose su vieninga programa- toks šių partijų pasisakymas ir pasielgimas yra tik mūsų tautiečių skaldymas ir dezorientavimas. Mano didžiausias noras: tegul meilė Lietuvos dega mūsų širdyse, tegul per ateinančius rinkimus visos dabartinės opozicijos didžiosios partijos vieningai susijungia, sudaro bendrus rinkimų sąrašus. Tuo išvengsime susiskaldymo ir mums kenkiančio balsų išsiblaškymo.

Jono TAMULAIČIO nuotrauka

B.Gajauskas, BALF'o pirmininkė M.Rudienė ir BALF'o direktorius J.Majauskas

Juozas ULECKAS

Kanada

Redakcijos pastaba. B.Gajauskas lankėsi Amerikoje atstovaudamas ne sau asmeniškai, o visai LPKTS. Nėra klausimų, dėl kurių nebūtų pasitaręs su kitais šios organizacijos vadovais. Jeigu p.J.Ulecką papiktino LPKTS politinio statuso pasirinkimas, turbūt dar nereiškia, jog anas kelias būtų teisingesnis. Ateitis parodys. Savivaldybių rinkimuose atimta teisė dalyvauti nepolitinėms organizacijoms. Be to, pirmiau turime atskirai pateikti kiekvienoje rinkimų apygardoje ne mažiau kaip 5-ių savo kandidatų sąrašą, o tik po to gausime teisę blokuotis su kitomis organizacijomis. Absurdiška, bet viena organizacija negali kelti kitos organizacijos nario kandidatu į deputatus. Vadinasi, mums patinkantį, galime tik remti arba priversti jį išstoti iš savo partijos ar politinės organizacijos ir tada kelti. Ar tai ne visuomenės suvaržymas? O juk visa tai mums primetė Seimo dauguma.

Kančios dokumentų "šieno" kalnas

Stasys Katauskas, buvęs sovietų politinis kalinys, nuo 1946m. iki 1959m. vyriškai kentęs vargus Molotovo (dabar Permė) srities Kyzellago, Vorkutos lageriuose, mynęs tremties kelius Krasnojarsko krašte, kagebistams išvarius iš KGB pastato, buvo tuometinio Aukščiausiosios Tarybos deputato Balio Gajausko pakviestas talkon. Dabar S.Katauskas Lietuvos genocido muziejaus ekskursijų vadovas. Jis nuveda į kamerą, kurioje keliolika maišų, prikimštų nematyto "šieno"- ilgų, slauručių, susipynusių popierinių sruogų.

Paaiškinkite, kas čia yra?

AT deputatas B.Gajauskas pasikvietė mane padėti tvarkyti dokumentus. Rinkau ir tvarkiau sudraskytus, apiplėšytus, apdegintus dokumentus. O tokių buvo labai daug, žiūrėjome, ką dar galima juose rasti vertingo, pavyzdžiui, pavardžių, faktų aprašymo, tardymo protokolų. Ir radome daug medžiagos apie tuos, kurie mus tardė ir žudė. Antrame aukšte, kur tikriausiai dirbo tardytojai, radome japonų gamybos mašiną, kuri, kaip vėliau paaiškėjo, skirta dokumentams naikinti. Aplink šią mašiną buvo kūgiai ruoželiais supjaustytų KGB dokumentų- lyg popierinis šienas čiužiniams kimšti. Mėginome dokumentus atstatyti ir bent šį tą perskaityti. Bet tai padaryti neįmanoma- daugelis dokumentų sunaikinti neatstatomai. Šiuos dokumentų kūgius išsaugojome. Kai atvyko į muziejų japonų delegacija, kreipėmės į juos, prašydami padėti atkurti dokumentus. Svečiai, atidžiai apžiūrėję medžiagą, nusijuokę paprašė leidimo fotografuoti- japonų technika veikia be priekaištų. Gal jie ir galėtų pamėginti padėti, tačiau tai kainuotų didelius pinigus. Laikome šį popieriaus šieną muziejuje kaip eksponatą. Štai į ką pavirto dalis mūsų kovų ir kančių istorijos.

Ar Jums pačiam neteko čia kalėti?

Kalėjau 49 kameroje. Iš čia vesdavo tardyti. Klausinėjo apie mano ryšius su garsiuoju partizanų vadu A.Ramanausku-Vanagu. Daug buvo tardytojų, bet ypač žiaurūs buvo L.Martavičius ir rusas pulkininkas Nikolaj Vokolov. Martavičiaus karinio laipsnio tada nežinojau, nes ateidavo apsirengęs civiliais drabužiais. Smogdavo per galvą, kad nukrisdavau ant grindų, ir imdavo šaukti: "Ložis krestom!" (gulkis kryžium). Nesuprasdavau, ką tai reiškia. Imdavo spardyti, kad išskėsčiau rankas ir kojas- kaip Kristus ant kryžiaus. Tada kagebistai užguldavo rankas ir kojas, o Martavičius, atsistojęs ant krūtinės, juokdamasis sukdavosi. Aš tik kvapą gaudydavau. "Dabar viską papasakosi... govori, svoloč!" (kalbėk, niekše)- keikdamasis šaukdavo. Sulaužė raktikaulį. Galima ranka apčiuopti- nė rentgeno nereikia. Čia, muziejuje, yra jų abiejų nuotraukos.

Stasys Katauskas ir dokumentų "šienas"

Ar vienam kabinete Jus tardė?

Keliuose, mat mane teisė du kartus. KGB kalėjime išlaikė ištisus metus.

Ar teko sėdėti karceryje?

1946 metų lapkričio mėnesį šiame karceryje išsėdėjau 7 paras. Kai atidarė duris, nepajėgiau eiti, buvau visiškai sušalęs, mane visą purtė...

O kurioje kameroje buvo laikomas vyskupas V.Borisevičius?

Vienuoliktoje. Ten dabar teismo patalpos.

O kur buvo vykdomi mirties nuosprendžiai?

S.Katauskas parodo laiptus į rūsį. Patalpa, kurioje buvo žudomi nuteistieji, dar neatiduota muziejui, nors žadėjo.

„Abu apžiūrime belangį, tamsų, platų koridorių. Atidarius medinius vartus, iš kiemo vidun įvažiuodavo pusantratonis atviras sunkvežimis ("polutorka"). Pašalinė žmogaus akis nematydavo, kaip iškeldavo iš rūsio nužudytųjų lavonus ir kaip juos suversdavo į kėbulą. Lavonus pridengdavo brezentu. Pakrautas sunkvežimis išriedėdavo į Tuskulėnus...

Genocido muziejaus ekskursijų vadovas įsikūręs kalėjimo viršininko kabinete. Čia sėdėdavo bene produktyviausias profesionalus KGB budelis- Vasilij Dolgirev...

Nenuveju minties- ar leisdavo mirtininkams prieš šūvį pakaušin pasimelsti? Susivokiu, kad paistau niekus. Kagebistai buvo, kaip dabartinės valdžios vyrai mėgsta pabrėžti, nuoseklūs pragmatikai... Jie dirbo profesionaliai, be skrupulų ir sentimentų, slopindami sąžinės prošvaistes degtine.

Kalbėjosi Edmundas SIMANAITIS

Karališkoji medžioklė

Visų laikų karaliai mėgo vieninteli "rimtą" darbą- medžioklę.

Mūsų valdžios didžiūnai irgi ne prastesni- suruošė medžioklę šventą Kūčių dieną. Kai visi katalikai ruošėsi pasitikti gimusį pasaulio Išganytoją, tvarkėsi, valė savo būstą, triūsė prie tradicinių šv.Kūčių patiekalų, Jo Ekscelencija Prezidentas į karališkąją medžioklę savojon tėvonijon- į Kaišiadorių rajono Strošiūnų mišką pakvietė savo dvaro didžiūnus.

Medžioklė tikrai buvo karališka. Nustebę valstiečiai žiūrėjo į didelę vilkstinę juodų limuzinų, o juose matė iškilią Jo Ekscelenciją, dar iškilesnę "didžiojo stabilizatoriaus" ir kitų vadų ir vadukų figūras.

Visas medžioklės rajonas buvo apsuptas kariškių su automatais. Jie saugojo pačius medžiotojus, kaip "anais gerais laikais", kai medžiodavo LKP(b) vadas Antanas Sniečkus.

Už ginkluotų kariškių stovėjo varovai su trimitais. Na, o pasislėpę su šauti paruoštais ginklais žvėrelių laukė patys Lietuvos didžiūnai. Vargšai žvėreliai tikrai nesitikėjo, kad šventą Kūčių dieną gali pakilti kieno nors ranka ir atimti gyvybę. Juk Lietuvoje visais laikais buvo puoselėjama tradicija su gyvulėliais šventą Kūčių naktį pasikalbėti kaip su lygiais...

Kitą dieną visa Lietuva grožėjosi šv.Kalėdų Bernelių mišiomis, per kurias tie patys didžiūnai iš Strošiūnų miško maldingai žegnojosi, kėlė į dangų akis, suklupę meldėsi. Gal jie prašė Dievulio atleidimo už karališkąją medžioklę šventą Kūčių dieną?

Jiems, matyt, taip gera ir linksma gyventi, kad net ir šventą susikaupimo dieną sunku susiturėti nesismaginus.

Povilas VITKEVIČIUS

Vilniaus budelis profesionalas

Pasipriešinimo okupantui istorija turėtų būti rašoma bent iš dviejų pozicijų: pačios kovos ir laisvės kovotojų bei pavergtos šalies piliečių likimų aprašymas ir okupanto represinių struktūrų bei kolaboravimo istorija. Kitaip paprasčiausiai neįmanoma suvokti tautos savigynos ypatumų. Represijų mašina Lietuvoje veikė pusę amžiaus nevienoda sparta, taigi ir skirtingu efektyvumu.

Per šias duris nužudytųjų kūnus išveždavo į Tuskulėnus

Vilniaus pedagoginio universiteto IV k. istorikė Asta Lukošiūtė

Pokario metais okupacinės valdžios karo tribunolai darbo turėjo daug. Genocido konvejerio ideologinis ir organizacinis variklis buvo komunistų partija. O kas stovėjo genocido konvejerio gale, kas ir kaip vykdė nuosprendžius?

1944m. liepos 13d. sovietų kariuomenei užėmus Vilnių, jau po dviejų dienų iš Kurgano srities (iš už Uralo) į Vilnių skubiai komanduojamas Kataisko rajono NKGB skyriaus viršininkas Vasilij Dolgirev. Čia jis paskiriamas NKGB to paties vidaus kalėjimo viršininku.

Kas buvo tasai Dolgirevas, atskubėjęs į "išvaduotą" Vilnių padėti karo nualintai Lietuvai?

Vasilij Dolgirev gimė 1896m. Kirovo sr. Jaransko raj. Lipovcų k. vidutinio ūkininko šeimoje. Įveikęs pradinį mokslą, pabuvęs kaime ir Sverdlovsko gamyklose, pateko į pilietinio karo sūkurį, tarnavo artilerijos sandėlių kuopos raštininku. Paskui pradėjo sekretoriauti Uralo srities teisme. 1919m. gavęs visagalį partinį bilietą, pradėjo sparčiai kopti karjeros laiptais. Asmens anketa rodo, kad V.Dolgirev "niekada neabejojo partijos linija". Tikrąjį pašaukimą pajuto 1930m. Sverdlovske, pradėjęs dirbti Uralo OGPU (vyriausiojoje politinėje valdyboje, vėliau- NKVD). Anketos įrašai rodo jį buvus "darbuotoju pavedimams", operiu, NKVD skyriaus viršininku.

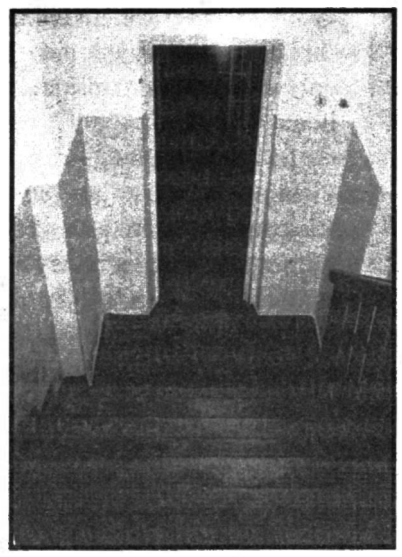

Laiptai į mirties kamerą

Autoriaus nuotraukos *Tuskulėnų radiniai*

1937m. per visą Sovietiją ritosi žiaurių represijų bangos. Tuo metu partija ir vyriausybė itin stokojo Dolgirevo tipo "specialistų". Jis paskiriamas Čeliabinsko srities Zlatousto miesto vidaus kalėjimo viršininko pavaduotoju. Kasdien teismai, kasdien pasmerkiami myriop suimtieji, kasdien vykdomi nuosprendžiai. Darbas labai atsakingas, įslaptintas ir varginantis. Atsipalaiduoti padeda degtinė, ištikimam partijos sūnui kartais pakišdama kojį ant čekistinės karjeros laiptelio. Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karo pradžią Dolgirevas sutinka dirbdamas Čeliabinsko blaivyklos viršininku. Likimo ironija- alkoholikas, profesionalas budelis tampa... pirmuoju srities miesto blaivintoju (ir dar žūtbūtinio karo įkarštyje!). Šiam specialistui frontuose parako pauostyti neteko. Tėvynei jo paslaugų reikėjo tolimajame užnugaryje. Frontui atsiritus į Lietuvą, stiprėjant pasipriešinimui, genocido konvejeris sukosi vis greičiau ir greičiau. Gal kompetentingi valstybės organai ištirs ir nustatys- kiek Tuskulėnų parko duobių užpildė profesionalus KGB žudikas Vasilij Dolgirev. Gal tada paaiškės, kas įvykdė mirties nuosprendį vyskupui V.Borisevičiui, Jonui Noreikai-partizanų generolui Vėtrai ir kitiems, tarp jų ir mano bendražygiams Kimui, Šalmui, Vyšneliui, Lizdeikai (žr. "Tremtinys" Nr.19, 1994 08 19). Šis klausimas anaiptol ne noras patenkinti smalsumą. Tai būtinas žingsnis teisingumo link. Nusikaltėliai turi būti įvardyti!

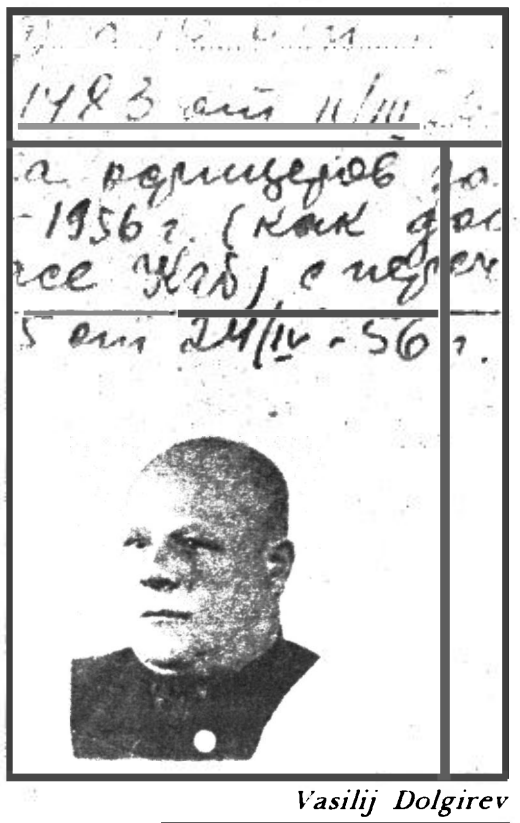

Vasilij Dolgirev

V.Dolgirevui, nors ir mažaraščiui, suteiktas papulkininkio laipsnis. Nuobaudos pylėsi pramaišiui su apdovanojimais.

Tai baudžiamas areštu 5, 10 ar 15 parų (dažniausiai per degtinę), apdovanojamas medaliu "Už pergalę prieš Vokietiją" ir "Raudonosios vėliavos" ordinu, vėliau medaliu "30 metų sovietų armijai ir laivynui". Nepagailėta jam ir "Raudonosios žvaigždės" ordino ir net aukščiausio Sovietijos apdovanojimo- Lenino ordino. Belieka priminti, kad šis žudikas iš apkaso ar atakuodamas priešo pozicijas nepaleido nė vieno šūvio. Jis šaudė beginklius, kalinius- Lietuvos patriotus.

Naciai mirties bausmę kalėjimuose vykdydavo skrupulingai laikydamiesi nustatytos tvarkos. Pasmerktajam pranešdavo, kad malonės prašymas atmestas ir kad po poros valandų jis bus nužudytas. Akte būdavo pažymima, kaip elgėsi kalinys skaitant pranešimą. Mirties bausmes vykdydavo budelis ir jo padėjėjai, dalyvaujant kalėjimo tarnautojui, gydytojui, kartais teisėsaugos organų atstovui. Nustačius asmens tapatumą, bausmės vykdymas trukdavo keletą sekundžių. Visa tai (ir pasmerktojo laikysena ekzekucijos metu) būdavo aprašoma akte. Kartais nelaimėliui būdavo leidžiama parašyti artimiesiems atsisveikinimą.

Sovietų sukurta pasmerktųjų žudymo technologija, kaip ir visa sovietinė sistema, pagrįsta melu ir apgaule. Nuteistąjį myriop iškviesdavo neva pas tardytoją ar prokurorą, ko nors patikslinti. Kalinį varydavosi pats budelis prieš save. KGB kalėjimo rūsyje buvo speciali žudymo kamera. Pasmerktasis nusileisdavo laiptais ir liepiamas pasukdavo į betoninę patalpą, galbūt neįtardamas, kad žengia paskutinį žingsnį. Budelis išsitraukdavo pistoletą (kitokių ginklų nevartodavo) ir iššaudavo aukai į pakaušį. Antrasis šūvis- kontrolinis- į smilkinį jau gulinčiam kaliniui, kad auka neliktų gyva, kad "būtų užtikrinta darbo kokybė". Tai liudija Tuskulėnų radiniai.

Žinoma, iš šio vokiečių ir sovietinių budelių darbo palyginimo nereikėtų daryti išvados apie vienos ar kitos "technologijos" pranašumą.

Edmundas SIMANAITIS

Aušra Linkuvos

1992-ųjų vasarą į "Tremtinio" redakciją užsuko du tik rusiškai bemokantys keisti keleiviai- tėvas ir sūnus. Jie su kuprinėmis ant pečių pėsti ketino apkeliauti Lietuvą. Tėvas sakė: "Noriu Vladui parodyti, kur tremtiniai jo seneliai gyveno". Vladas, gal kokių 9 metų, nebuvo labai linksmas. Jie abu atrodė nusiminę, kad nerado jokių giminių nei pažįstamų. Be to, varžė kalbos nemokėjimas.

Į "Atsiliepkite" skyrelį įdėjome jų adresą ir užklausimą apie artimųjų likimus, net nenujautėme, kad paieška bus tokia lemtinga.

Šiemet, sausio 16d. netikėtas rusiškai kalbantis svečias Petras Grinys vėl pravėrė "Tremtinio" redakcijos duris. Jis džiaugėsi, kad tada į paiešką atsiliepė tikra jo sesuo. Pasirodo, ji- Janina Grinytė-Zinevičienė gyvena Kaune. Daug patyrė džiaugsmo susitikę šie du tremties išskirti vaikai. O svarbiausia- mažasis keliauninkas Vladas jau treti metai gyvena ir mokosi "Lietuvių namuose" Vilniuje. Ten iš Ukrainos Respublikos Kijevo sr. Belocerkovės miesto mokslus eina ir dar du lietuvių kilmės vaikai- Aleksandras Lazdauskas ir tremtinių anūkas Sergejus Žukauskas. Daug panašaus likimo mokinukų suvažiavę iš Charkovo ir Kijevo.

Grinių šeima labai norėtų gyventi Lietuvoje. Petro žmona- ukrainietė, bet pritaria vyro ir sūnaus svajonei, todėl noriai dalyvauja Belocerkovės bendrijos "Lietuvos kultūra" veikloje. Šios bendrijos įpareigotas, Petras Grinys dabar paima LPKTS padovanotų lietuviškų knygų ir valstybinę trispalvę. Vasario 16-ąją ši draugija švęs pirmąsias savo veiklos metines.

Vanda PODERYTĖ

Vytautas Vaitekūnas

Vilčių keliais, nevilties metais

(Pabaiga. Pradžia Nr.1)

Stirta buvo sutvirtinta keturiais basliais. Užsiropščiau ant viršaus ir įsikasiau į šieną ilsėtis stačias. Šonuose pasidariau angelių, kad aiškiau suprasčiau aplinką. Buvo vargo dėl šalčio ir kosulio. Lengviausia kosulį buvo nugalėti trinant gomurį svogūnu su sviestu. Sunkiausia- išgelbėti kojas nuo visiško nušalimo. Tuojau teko nusiauti peršlapusius batus ir kojines, o kojas slėpti nuleistose kelnėse. Bet kartkarčiais vis pajusdavau, kad nešalta kojų pirštams. Žinojau, ką tai reiškia. Tekdavo susirietus jas trinti rankomis, kol vėl pajusdavau skausmą ir šaltį. Taip iškenčiau visą likusią nakties dalį ir visą kitą dieną, kuri, ačiū Dievui, buvo neilga.

ŽR vado I.Pucevičiaus-Radvilos adjutantas Algirdas Žitkus-Balsys

Dieną didžiausias pavojus kilo tada, kai, matyt, savininkė pradėjo metaliniu kabliu man nuo galvos traukti šieną ir krauti į savo naščius, o su ja atbėgęs šunelis- amsėti tarsi pasiutęs, aiškiai užuosdamas mane tame šiene.

- Kur nors yra šeškas,- murmėjo ji ir tildė šunelį. Kai šis, nepaisydamas piktų tramdymų, vis tiek skalijo, ji taip stipriai jam spyrė, kad tas nubėgo šalin cypdamas ir kiauksėdamas.

Išaušusi diena buvo 1947m. gruodžio 21-oji, paskutinis advento sekmadienis. Nors be paliovos stengiausi įveikti šaltį, bet jaučiau, kad man pasiseks. Iš slėptuvės į rytus buvo matyti viena tiesi geležinkelio linija, einanti į Šeduvą, Panevėžį, kita- atsišakojo dešinėn ir palei Liaudiškių girią ėjo Baisogalos, Jonavos link. Sulaukęs vakaro tamsos, apleidau savo slėptuvę ir nudrožiau kaip tik ta kryptimi, nes prie Liaudiškių buvo viena geriausių partizanų ryšio vietų- Česnakų sodyba.

Vėl į Kauną

Česnakų sodyboje gavau visą pagalbą ir apsaugą. Ten buvo partizano Kazio Česnako-Pavasarėlio gerai įrengtas ir užmaskuotas bunkeris, labai reikalingas kratos metu. Nors džiaugiausi ir buvau laimingas, kad pabėgau, bet greitai paaiškėjo, jog sergu kažkokia liga. Buvau išbadėjęs ir sulysęs, tačiau nebeturėjau apetito. Ką nors maistingesnio užvalgęs, viską išvemdavau. Staigiau pajudinus galvą, kildavo nepakenčiami galvos skausmai. Reikėjo nedelsiant gydytojo, bet ten nebuvo galimybės rasti patikimą. Ryžausi grįžti į Kauną ir ten ieškoti. Pinigų kelionei paaukojo netoliese mokytojavęs draugas- Vladas Rimkevičius. Kadangi asmens dokumentų neturėjau, traukiny je ir eidamas Kauno gatvėmis vaidinau aiškiai luošą invalidą.

Į Kauną grįžau 1948m. sausio 5d. Pirmiausia apsistojau pas "Žaliosios Rinktinės" ryšininką Kęstutį Žitkų, netoli jėzuitų Namų ir bažnyčios. Kitą rytą, dar neišaušus, atėjau pas jėzuitų Namų valdytoją, kunigą tėvą Smilgevičių. Su juo buvau pažįstamas nuo praėjusių metų, kai viešėjau Pagryžuvio vienuolyne. Priėmė nuoširdžiai. Sužinojęs apie vargus, tuojau parašė rekomendacinį laiškelį ir pasiuntė mane pas gydytoją p.Minelgą, aptarnaujantį jėzuitų Namus. Be to, pasiūlė naudotis jėzuitų biblioteka, kurią sovietų valdžia jau ruošėsi sekvestruoti.

Gyd. Minelga man nustatė piktybinę anemiją ir prirašė vaistų.

Prieglobstį gavau pas Ksaverą ir Aleksą Kaluževičius Vokiečių g. 82. Jie mane maitino ir rūpinosi gydymu. Tai buvo labai drąsūs patriotai. Savo bute jie man leido įsirengti slėptuvę, susitikinėti su ryšininkais.

Per tas priverstines atostogas iš jėzuitų bibliotekos gaudavau knygų ir skaičiau. Ypač gerų veikalų teko perskaityti vokiečių kalba. Tarpininkaudavo klierikas Bronius Antanaitis (dab. Šeduvos klebonas kanauninkas) ir studentai, buvę mano studijų draugai Albertas Pečiukėnas, Viktoras Kriuklis ir kiti. Kaune gyvenusią partizano Vytauto Česnakavičiaus-Valo motiną Ievą Česnakavičienę ir mane materialiai rėmė Viktoras ir Jonas Micpoviliai ir Magdalenos Lubickienės šeima.

Legalizacija

1947m. gruodžio 21d. pabėgęs iš Radviliškio areštinės, beveik 8 metus gyvenau nelegaliai. 1955m. rudenį, kai Ženevoje JAV prezidentas D.Eizenhaueris pasibučiavo su N.Chruščiovu, nutariau legalizuotis. Lapkričio 12d. nuvykau į Vilniaus KGB ir, naudodamasis SSRS AT Prezidiumo 1955 09 17 Įsaku, legalizavausi. Vertė dirbti KGB agentu, atseit- turiu atsiteisti "tėvynei" už savo piktadarybes. Atsisakiau- 1956m. sausio 18d. "Tiesoje" Nr.15 (3924) buvo paskelbta mano pavardė, parašyta, kad esu amnestuotas ir gyvenu Kėdainiuose.

ŽR ryšininkas Kaune, gen.I.Pucevičiaus adjutanto brolis Kęstutis Žitkus

1971m. spalio pradžioje gavau šaukimą į KGB Vilniuje. Ten pareiškė, kad 1955m. amnestija man pritaikyta neteisingai ir baudžiamoji byla už partizaninę veiklą- atnaujinta.

Tardė KGB vyr.tardytojas kpt. Vytautas Urbonas. Iš protokolų citavo kelių buvusių partizanų parodymus, kad esu kartu su jais dalyvavęs susišaudymuose, kur žuvę ir sovietų karių. Taigi amnestijos būti negali. Visa tai neigiau, tvirtindamas, kad tvarkiau tik informaciją, buvau žinomas partizanų ir ryšininkų, dargi pravardžiuojamas "propagandos ministru".

Tardymo dienomis mane savo namuose (Vilniuje) priimdavo nakvoti Inžinerinės statybos instituto (VISI) doc. (dab.Vilniaus meras) Vytautas Jasulaitis. Jo tėvas Nepriklausomybės metais buvo artilerijos pulko vadas Kėdainiuose.

Iki tardymo dirbau Kėdainių kelių statybos-remonto valdyboje techniku laborantu. Nors kadrų inspektorė Valerija Rožkina manęs nemėgo, bet atnaujinus baudžiamąją bylą, Valdybos viršininkas K.Zigmantas man parašė gerą charakteristiką. Per tardymus man buvo skirtas tik namų areštas. Po kelių varginančių tardymų, 1971m. gruodžio 24d. (per Kūčias!) gavau oficialų pranešimą, kad mano baudžiamoji byla Nr.9475/3 nutraukta pagal LSSR BPK 5 str.2 ir 4p. ir 6 str.

Kaip ir kiek kagebistai mane sekė iki 1988m., nežinau, tačiau trys jų mane perspėdavo nuo pavojų. Šiaip buvau Saugumo gąsdinamas. Ypač dėl religinio vaikų auklėjimo ir susirašinėjimo su užsieniu. Neretai patikrindavo butą- ar nelaikau "antitarybinės literatūros" ir neregistruotų asmenų.

O priesaikos duoti nespėjome

1947m. pavasarį Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio "Tauro" apygardos ryšių skyriaus viršininko Antano Lukšos iniciatyva buvo organizuojama nauja tos pačios apygardos Birutės rinktinės kuopa. Į ją įėjo įvairaus amžiaus okupantui priešintis nusiteikusių pogrindininkų būrys. Dauguma jų buvo vietiniai gyventojai, kiti- buvę partizanų ryšininkai-Kaune gyveno nelegaliai. Aš, tos besiformuojančios kuopos vadas Putinas (sl.), tuo metu gyvenau Kaune Jono Tadevičiaus pavarde. Prisimenu, kaip aktyviai operatyviniams pasitarimams rinkomės pas p.Anzienę senamiesty je. Paskutinį kartą- 1947m. birželio pradžioje- susirinkę visi aptarėme priesaikos aplinkybes ir kitus organizacinius klausimus. Pritarėme Antano Lukšos pasiūlymui priesaiką duoti birželio 12 dieną. Tačiau ta birželio 12-oji diena, kaip vėliau paaiškėjo, buvo labai reikšminga ir tuo, kad Antanas Lukša turėjo suvesti Žemaitijos apygardos vadą su Tauro apygardos vadu Žveju. Į susitikimo vietą Aleksote Antanas Lukša pakvietė važiuoti ir mane (aš buvau ginkluotas pistoletu TT). Tačiau atvykus į Aleksotą, susitikimo procedūra prie Žaliojo tilto netikėtai pasikeitė. Dėl enkavėdistų pasalos, ir mes su Antanu atsidūrėme skirtingose Nemuno pusėse. Iš ten jau skirtingais keliais pasprukę, tą pačią dieną vėl per netikėtas pasalas patekome tiesiai į čekistų nagus.

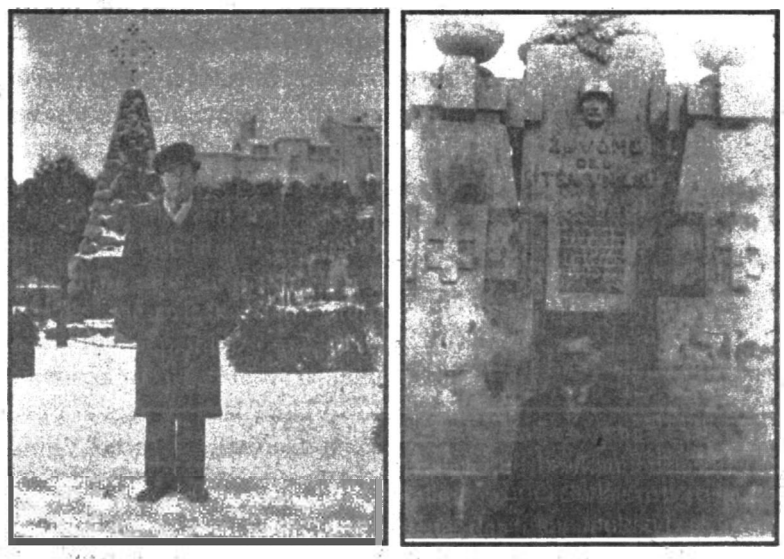

A.Pečiukonis Kaune. 1947m.

Taigi priesaikos dieną reikėjo staiga viską užmiršti ir kurti tokią veiklos versiją (kagebistų protokolui), kuri mažiausiai bylotų apie pogrindį ir laisvėje likusius kovos draugus. Čia mane visą kankinamo tardymo laikotarpį stiprino ne kartą laisvėje pabrėžtinai pasakyti tuometinio studento (dabar- žymaus daktaro ir politikos veikėjo) Alfredo Smailio žodžiai: visur ir visada svarbiausia konspiracija. Tie stiprybę ir viltį teikiantys žodžiai man padėjo atmesti čekistų kaltinimus. Su Antanu Lukša suvesti KGB tardytojų kabinete, taip pat "nepažinome" vienas kito, nors per kratą mano bute čekistai rado Antano rašytą laiškelį.

Visa tai buvo prieš 48-erius metus...

Labai norėčiau, ką nors sužinoti apie tų laikų likimo draugus- p.Anzienę, jos dukrą Kastulę, ryšininką Joną Pocevičių ir kitus, kurių tik slapyvardžius ar vardus ir nuveiktus darbus žinojau. Gal dar gyva partizano Antano Pečiulio ryšininkė (vardo neatsimenu). Gal pas ką nors išliko mūsų "Poezijos knyga", kurioje eiliuotai buvo užšifruoti mūsų pradinės pasipriešinimo veiklos svarbesni momentai. Atsiliepkite!

Algirdas PEČIUKONIS

Vilnius

Mindaugas Babonas

Iš "Tėvynės raudos..."

Puoš kapus jurginai,
Pinavijos žiedas.
O tenai- pusnynai,
Šaltas, šaltas sniegas.

Veltui, Motin, šauki,
Veltui mus prašai.
Tu tiek metų laukei...
Lauksi amžinai!

Šalta žemė šiaurės
Laiko mus tvirtai.
Tu tiek metų laukei...
Lauksi amžinai!

1958 11 10 Vorkuta

Taip 1994m. Kūčių vakarą praleido buvę politiniai kaliniai. Iš visų rajonų LPKTS skyrių po vieną suvažiavę į Vilnių, parą budėjo buvusioje KGB irštvoje.

A.GARMUTĖS nuotraukos

Mokslininkas Stasys Sajauskas

Daug šviesių žmonių išaugino Lietuvos žemė. Jie dažniausiai yra paprasti, kuklūs, nes tiesa kalba tyliai. Kalba šių žmonių darbai- konkretūs, aiškūs. Toks ir Stasys Sajauskas. Mes, artimiau pažįstantys šį malonų, paslaugų žmogų, vadiname jį tiesiog Stasiuku.

Jam mokslinis darbas- ypatinga dvasinės kūrybos būsena. Laboratorijų tylioje gimsta talento ženklu paženklinti moksliniai darbai ir išradimai. Pirmąją disertaciją Stasys Sajauskas apgynė dar 1975m. Toliau žengti buvo nevalia- tremtinys.

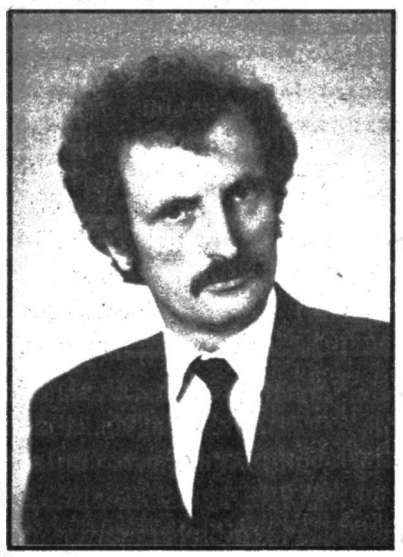

Atgimimo vėjai situaciją pakeitė. Stasys įsitraukia į tremtinių veiklą. Jo mokslinės žinios ir įgūdžiai padėjo surasti partizanų palaikus Prienų šile, Kuršėnuose ir kt. Jis talkino ir šių eilučių autorei renkant medžiagą knygoms apie Laisvės kovotojus, su savo automobiliu vežiodamas po visą Lietuvą. Stasį Sajauską pamatysi kiekviename svarbesniame renginyje.

"Buvau tremtinys. Esu ir liksiu LPKTS narys, į jokias partijas neperbėginėsiu",- pareiškia savo nuomonę mokslininkas.

Tačiau visuomeninė veikla nenustelbia svarbiausio Stasio Sajausko gyvenimo pašaukimo- mokslo. Greta pagrindinės- elektronikos specializacijos, jis jau bene 30 metų savo laisvalaikį aukoja kitai mokslo šakai- Lietuvos istorijai, numizmatikai.

Štai pernai Stasys Sajauskas, kartu su Domininku Kaubriu, išleido kapitalinį veikalą "Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės numizmatika".

Bene tiksliausiai šį žmogų apibūdina Lenkijoje gyvenantis Lietuvos partizanas Antanas Suraučius-Tauras: "Su Stasiu susirašinėjame 17 metų. Tenka tik stebėtis, kiek jis sugeba, kaip visur suspėja. Jo žinios- enciklopedinės. Eruditas. Idealistas iki kaulų smegenų. Didžiuojuosi šia pažintimi!"

Didžiuojamės ir mes.

Džiaugiamės, kad prieš pačias šv.Kalėdas Lietuvos mokslo taryboje technikos mokslų daktaras docentas Stasys Sajauskas sėkmingai apgynė savo antrąją disertaciją. Jo habilitacinis darbas "Izotropinių kietų kūnų elektroakustiniai tyrimo metodai", kaip itin svarbus, išleistas ir atskira knyga.

Likimo draugai ir buvę bendradarbiai nuoširdžiai sveikina habilituotą technikos mokslų daktarą- LPKTS narį S.Sajauską su šiuo dideliu įnašu į Lietuvos mokslą ir linki geros sveikatos, sėkmės visuose gyvenimo keliuose ir kūrybinės energijos Tėvynės Lietuvos labui.

Antanina GARMUTĖ

"Nes įstatymas skelbia..."

Jeršanskiai gyvena Vilniuje. Du kambariai, baldai kuklūs. Pensininkai. Ar užtenka lėšų pragyvenimui? Kaip ir visiems, kam daugiau kaip 60 ar 70- būtent tiek Rinai ir Ruvimui.

Viena blogai: Jeršanskienė negali išeiti iš namų. Parduotuvėn, vaistinėn, paštan- visur Ruvimas.

Liesas, neaukštas, irgi II grupės invalidas. Bet gyventi galima. Ir reikia!

-Tai vis Sibiras,- atsidūsta Ruvimas. Žiūri žmonos pusėngal nereikėtų senų laikų prisiminti? Ši tyli.-Taip, Sibiras. Barakai... Ledas ant sienų, ledas ant langų, ledas vandens kibire. O dar miško kirtimas. Aš- vyras, nors man tada ir dvidešimties nebuvo, o ji... Mergiotė dar...

-Ir vis dėlto,- įsikiša Rina,- dirbau! Žinote, buvo ir laimingų minučių. Mes draugiškai sugyvenome su lietuviais tremtiniais. Susirenkam, būdavo, bendras mūsų dainas dainuojam, tėviškę prisimename. Svajojome: grįšime kada nors, gyvensime. Grįžome...

Skarelės kampučiu Rina nubraukia akis, suglosto žilus plaukus.

Ji grįžo gimtojon Lietuvon dusyk. Pirmąkart 1948-aisiais, antrąkart- prieš trejus metus, Lietuvai tapus nepriklausoma. Bet tragiškiausias buvo jos pirmasis grįžimas, nes netrukus ją suėmė ir- "liaudies priešo dukrai" tremtis iki gyvos galvos. O pats "liaudies priešas" daktaras Dubrovičius? Jis liko ten, Sibire, amžiams, nes...

"Nuo 1932.iki 1940 metų buvo lietuviškosios kontrrevoliucinės sionistinės organizacijos aktyvus narys ir šios organizacijos komiteto pirmininkas..." Toliau: "Nuteisti pagal 58-ą straipsnį (1926 metų redakcija)".

1940m. apkaltinti priklausymu "kontrrevoliucinei organizacijai" ir nuteisti pagal 1926m. straipsnį. Beje, NKVD tardytojų fantazijos stoka neapkaltinsi, juo labiau, kad tardant "šis prakeiktas žydų gydytojas" visą laiką atsiribodavo nuo bet kokios revoliucijos. Tada gerai buvo žinomas žodis "antisemitizmas", deja, dar nežinomas žodis "genocidas"...

Daktaras Dubrovičius buvo toks pavojingas sovietų valdžiai, kad jį kalino baisiausiame kalėjime, iš kur jis galėjo žmonai ir dukrai išsiųsti tik tris laiškus per metus.

1988 metai, pavasaris. Iš tos pačios įstaigos, dabar jau vadinamos KGB, Jeršanskiai gauna pranešimą: "... Dubrovičiaus byla nutraukta. Organizacijos "Lietuvos sionistų-revizionistų sąjungos", sukurtos 1925 metais tikslas buvo žydų nacijos atgimimas, nacionalinės savimonės kėlimas, kultūros platinimas bei fiziškai stipraus jaunimo auklėjimas: statomos pjesės, organizuojami chorai, orkestrai. Vadovaudamasi savo įstatais, ši organizacija nekėlė sau uždavinių kovoti su revoliuciniu ar darbininkų judėjimu..."

Gera parama tyrinėjantiems sionizmo istoriją? Stebina tik tai, kad šis faktas nepripažintas nei 1953m., nei 1956m. O kam? Po gydytojų bylos buvo dar 1960-ieji, 1970-ieji... Tegul sovietinės medicinos labui daktaras Dubrovičius darbuojasi Kazachstane, juo labiau, kad yra žmonių mylimas, mėgstamas. Tiek išgelbėtų gyvybių. Tegul... Suteiksime "Tarybinės medicinos žymūno" vardą, tėviškė apsieis ir be jo.

-Jį mylėjo žmonės- lietuviai, rusai, žydai, kazachai... Ir jis mylėjo žmones. Antraip gydytojas negali gydyti. Prieš ketvirtį amžiaus išėjo Anapilin. Ir ten, svetimoje žemėje, palaidotas. Kiek mes su Ruvimu prašėme, kad leistų perkelti palaikus gimtojon Lietuvon! Neleidžia! Kodėl? Turime dvi dukras. Abi gydytojos- į senelį, iš jo perėmė ištikimybę žmonėms ir pareigai. Viena Vilniuje (jos sūnus jau universiteto studentas), kita- Samaroje, ji taip pat turi vaikų. Vyresniajai leido įgyti Lietuvos pilietybę. Jaunesniajai- ne. Mat gimė 1957m. Taigi jau ne tremtyje.

Rina Jeršanskaja išdėliojo ant stalo dokumentus, laiškus, skundus ir atsakymus į juos. Iš Seimo praneša: "Leisti Jūsų dukrai įgyti pilietybę nėra galimybės, nes įstatymas skelbia..."

Tai jau trečias dokumentas. Tačiau taip norėtųsi rasti visai kitą raštą. Įsiskaityti, įsigilinti į tragedijos šaknis. Bet kaip rasti šį raštą?..

Mes žinome šio rašto sukūrimo bei įvykdymo tikslią datą: 1941 metų birželio 14.

Tada prasidėjo milijonų tragedija. Tarp jų- Dubrovičius ir Jeršanskiai.

Vilius TOLEIKIS

"Echo Litvy" Nr.223 (15363) 1994m. lapkričio 15d.

Iš rusų kalbos išvertė Chaimas Bargmanas

Pro memoria

Partizanų globėja

1994m. sausio 16d. šios žemės vargus baigė Genovaitė Meldžiukienė. Ji Dievui ir Tėvynei nuveikė daug gerų darbų, kurie lydės ją visą amžinybę.

Baisiaisiais ir kruvinais bolševizmo metais Meldžiukienė tapo partizanų motina: šelpė laisvės kovotojus, parūpindavo maisto, drabužių, siuvo baltinius.Genovaitė ir jos vyras Juozas patyrė daug pavojų: juos dažnai skundė valdžiai, stribai jų namuose darydavo kratas. Pamatę vieškeliu einantį ginkluotą kareivių būrį, žinojo, kad jų namų neaplenks.Tačiau Dievo Motina juos saugojo- stribai nė karto jų namuose nesurado pasislėpusių kovotojų. O slėpdavosi Juozo įrengtuose bunkeriuose ir žiemą, ir vasarą. Genovaitė jiems į tamsų požemį nešiojo maistą...

1945m. vasarą į jų namus partizanai atvežė sužeistą kovotoją Kazį Vileitą. Meldžiukai priėmė jį kaip savo sūnų, laikė, kol sugijo koja ir jis galėjo grįžti į Didžiagirio šilą pas draugus. Tą pačią vasarą Genovaitė, nebijodama išvežimo, padėjo ištremtai aštuonių asmenų šeimai. Ji rašė laiškus, siuntė siuntinius. Jos vyriausią sūnų Zenoną areštavo ir kankino Adutiškio stribynėje- sulaužė šonkaulį, daužė iki sąmonės netekimo. Bet Zenonas, nors buvo dar tik progimnazijos moksleivis , nieko nepasakė.

Jį nuteisė 10-iai metų kolonijos ir bandantį bėgti nušovė sargybinis. Jos vyras metus kalėjo. Tarpininkaujant Genovaitei Meldžiukienei, Adutiškio klebonas J.Steponavičius slapta rėmė laisvės kovotojus. Nors iš Linkonių vienkiemio, kur gyveno Meldžiukai, į Adutiškį buvo apie 3km, Genovaitė niekada neatsisakė perduoti partizanų prašymų klebonui. Meldžiukai priėmė iš tremties pabėgusius Vileitų šeimos narius. Kartu su namiškiais sodino už stalo ir dalijosi paskutiniu duonos kąsniu.

Tebūnie jai lengva Lietuvos žemelė. Dėkingos širdys niekada neužmirš jos. Tesuteikia Viešpats jai dangaus laimę.

P.Vileitaitė, D.Bastienė, A.Vileita

Broniaus GRUZDŽIO, Karolio s., g.1906m., buvusio Biržų policijos nuovados viršininko, ieško brolis *Antanas K.Gruzdys.*

Rašykite adresu: *3755 BELLE VISTA DR.E. ST.PETE BCH, FL.33706-2626 USA.*

PANEVĖŽYS. Sausio 14d. paminėtas partizanų Algimanto ir "Vyties" apygardos "Žaliosios" rinktinės įkūrimo ir veiklos 50-metis.

Šv.Mišias Kristaus Karaliaus katedroje aukojo monsinj. Alfonsas Svarinskas, po to "Ekrano" kultūros rūmuose įvyko minėjimas. Jį pradėjo LLKS ir LPKTS Panevėžio skyriaus pirmininkas Jonas Čeponis. Apie Lietuvos bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdį (BDPS) papasakojo buvęs jo pirmininkas Vincentas Seliokas-Gintautas, partizano priesaiką ir ryžtą priminė keturių žuvusių partizanų brolis Juozas Laužikas-Briedis.

Lietuvos Laisvės kovos sąjūdžio ženkleliu apdovanoti: Vincentas Seliokas- LBDPS pirmininkas, "Vyties" apygardos partizanai:

Petras Kataveckas-Šturmanas, Jadvyga Žardinskaitė-Bartašienė-Daktarė, Bronislovas Juospaitis-Direktorius, Juozas Tribušauskas-Kaplūnas, Juozas Grebliauskas-Lakūnas, Vincas Grinkus-Kariūnas, Marytė Štarelytė-Berniukas, Bronislovas Grigonis-Bijūnas, Aleksas Vaitelis, Benediktas Kalvelis, Apolonija Mackelaitė-Ruslienė-Rugiagėlė, Alfonsas Vaičiūnas-Paraišiutistas.

Algimanto apygardos partizanai:

Vytautas Pivoriūnas-Perkūnas, Elena Valevičiūtė-Uoksienė-Nida, Petras Černius-Špokas, Juozas Černius, Ona Gabrėnaitė-Našlaitė, Antanas Kubilius, Jonas Galvydis-Lapas, Jurgis Trečiokas-Rytas, Juozas Laužikas-Briedis, Jonas Čeponis, Antanas Šimėnas.

Žuvusiųjų partizanų šeimos nariams įteiktos atminimo dovanėlės, tarp jų ir Juozui Žiburiui- "Žaliosios" rinktinės trijų žuvusių partizanų broliui ir Emilijai Uždavinienei- trijų žuvusių partizanų seseriai.

Pareikšta padėka Antanui Šimėnui, surinkusiam daug laisvės kovų dokumentikos, išleidusiam knygą "Vilties ir gėlos ūkanose".

Genocido aukų muziejaus direktorius G.Vaičiūnas padarė pranešimą apie Algimanto apygardos įkūrimą ir kovas.

Kalbėjo SKAT vadas plk. ltn. A.Pocius, monsinj. A.Svarinskas, Panevėžio miesto Tarybos pirmininkas T.Josas, Panevėžio Sąjūdžio pirmininkė mokyt. V.Puckienė, mokiniai. LPKTS vardu sveikino A.Gabužis.

Minėjimo dalyviai priėmė pareiškimą. Jame išreikštas nerimas dėl valdančiosios LDDP valstybinės politikos, reikalaujama rūpintis Lietuvos saugumu. Kartu išreikštas solidarumas su kovojančia už laisvę Čečėnija ir protestas prieš Rusijos karo veiksmus Čečėnijoje.

Po to skambėjo Panevėžio SKAT vokalinio ansamblio, šaulių ir LPKTS chorų dainos.

Jūratė MARCINKEVIČIENĖ

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Petras Puzinas
1918-1995

LPKTS Kupiškio skyriaus nariai palydėjo į paskutinę kelionę politinį kalinį, LLKS kovotoją nuo 1945m. Petrą Puziną.

Petras Puzinas gimė Kupiškio raj. Žaidelių k. 1935-1936m. tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Okupavus Lietuvą, su kitais kaimo vyrais išėjo į mišką. Ne kartą dalyvavo kautynėse su stribų ir NKVD daliniais. 1948m. suimtas, nuteistas. Kalėjo Intos lageriuose. 1959m. grįžęs į tėvynę, dirbo Kupiškyje.

Prasidėjus Atgimimui, aktyviai dalyvavo visuose Sąjūdžio renginiuose. 1991m. sausio mėnesį Petras važiavo į Vilnių, budėjo prie Parlamento su visais Laisvę mylinčiais žmonėmis.

Tegu būna jam lengvas Kupiškio kapinių smėlis.

LPKTS Kupiškio skyrius ir LLKS bendražygiai

Antanas Jasnauskas
1921-1994

Antanas Jasnauskas gimė liepos 22d. Puorių k. Vadoktėlių parapijoje. Mokėsi Krekenavos progimnazijoje, vėliau Panevėžio berniukų gimnazijoje. Mokydamasis suorganizavo ateitininkų būrį ir jam vadovavo. 1940m. aukštesniųjų klasių moksleiviai susibūrė į pogrindinę organizaciją. 1941m. juos išdavė klasės draugas. Prasidėjus karui, evakuojamas iš Panevėžio kalėjimo. Kalėjo Kazachstane; Karabaso, Karagandos, Džezkazgano, Prostorno lageriuose. Bausmei pasibaigus, apsigyveno Džezkazgane. Dirbo ir mokėsi, įsigijo inžinieriaus statybininko specialybę. Ten sutiko ir savo gyvenimo draugę Aldoną, taip pat politkalinę. Į Lietuvą grįžo 1966m.

Po sunkios ligos mirė gruodžio 21d. Palaidotas Šlienavos kapinėse. Laidotuvėse dalyvavo buvę politkaliniai, giminės, kaimynai, artimieji, buvę bendradarbiai.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukrą ir artimuosius.

Kauno politkalinių vardu N.PUPEIKIENĖ

Jurgis Naujokaitis
1922 - 1995

Velionis gimė, augo ir mokėsi Kaune. 1942m. buvo išvežtas į Vokietiją. Sovietų armijai okupavus Vokietiją, nugabenamas į Maskvos "filtro lagerį" ir du metus tardomas. Nesudarius bylos, 1946m. grįžo į Kauną. Sukūrė šeimą. 1950m. vėl areštuojamas ir SSRS karinio tribunolo nuteisiamas 25-eriems metams. Kalėjo Kirovo sr. Verchnekamsko lageriuose. 1955m. peržiūrėjus bylą, reabilituotas, grįžo pas žmoną. Buvo aktyvus LPKTS Kauno skyriaus narys, budėdavo KGB rūmuose.

Sausio 12d. giminių, buvusių bendradarbių, likimo draugų palydėtas į Kleboniškio kapines.

Ramiai ilsėkis gimtinėje, kurią taip mylėjai!

Užjaučiame žmoną, seseris, gimines ir artimuosius.

LPKTS Kauno skyriaus vardu Natalija Pupeikienė

TREMTINYS

Vyr. redaktorė *Vanda Poderytė*

1995m. sausio 20 d. Nr. 3 (144). SL289.
Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas, tel. 209530

koresp.: *Edmundas Simanaitis*
lit. red.: *Danutė Bartulienė, Irma Žukaitė*
korekt.: *Audronė Kaminskienė*
tech.red.: *Vesta Mileriene*

Kaina 45ct

Maketavo Rasa Černevičiūtė. Spausdino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 5000. Užs. Nr. 3694

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime